

Södertälje kommun

Beslut för grundsärskola

---

efter prioriterad tillsyn i Stålhamraskolan
belägen i Södertälje kommun

Tillsyn i Stålhamraskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Södertälje kommun under våren 2015. Stålhamraskolan besöktes av Skolinspektionen den 25 mars 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat för Stålhamraskolans grundsärskola saknas i Skolverkets nationella statistik. Skolan gör sammanställningar av elevernas kunskapsresultat varje månad. Enligt den senaste sammanställningen av elevernas kunskapsresultat når flertalet elever kunskapskraven. Lärarna följer, enligt intervjuer med rektorn och lärarna, upp elevernas kunskapsresultat på individ- och gruppnivå. I de fall eleverna inte når kunskapskraven eller behöver stimulans för att utvecklas mot en högre måluppfyllelse finns rutiner för utredning och åtgärder i form av anpassningar, extra anpassningar och särskilt stöd. Elever som läser ämnesområden når enligt lärarna sina individuella mål.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist	
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2015-08-14
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande. Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats. Skolinspektionens bedömningar och datum för när huvudmannen senast ska ha åtgärdat bristerna anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Tillsynen visar att rektorn vid Stålhamraskolans grundsärskola har god kännedom om verksamheten. Tillsammans med personalen verkar hon för att grundsärskolans verksamhet utvecklas och bedriver ett aktivt pedagogiskt ledarskap. Personalen har ett fungerande samarbete både i och mellan arbetslagen. Fokus i utvecklingsarbetet ligger på hur lärarna och skolan kan arbeta för att eleverna ska lära sig och utvecklas. Undervisningen anpassas i stor utsträckning till elevernas olika förutsättningar och behov, exempelvis genom bildstöd och arbetsmaterial med olika svårighetsgrad. Enligt rektorn och lärarna är eleverna trygga i skolan.

Grundsärskolans verksamhet präglas av kunskap och engagemang hos personalen. Eleverna i grundsärskolan arbetar efter sina egna förutsättningar

Beslut

2015-04-14

4 (12)

Dnr 43 - 2015:561

och efter individuella mål som ständigt omprövas. Vid behov utarbetas åtgärdsprogram.

I Stålhamraskolan finns dock några områden som behöver förbättras. Skolan behöver se till att eleverna får tillgång till vägledning inför olika val och framtida utbildnings- och yrkesmöjligheter. En tydlig studie- och yrkesvägledning även för de yngre eleverna kan bidra till att öka elevernas motivation för studier genom att kopplingen mellan arbetsliv och studier synliggörs. Vidare behöver skolan se till att eleverna får tillgång till skolbibliotek i betydelsen en samlad och gemensam resurs av medier och information som kan användas i undervisningen.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Södertälje kommun att senast den 14 augusti 2015 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stöd-funktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Läroplan för grundskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Tillgodose att alla elever inom grundsärskolan får sina behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodosedda.

Tillgodose att eleverna i grundsärskolan har tillgång till skolbibliotek.

Motivering till bedömning av brist

Studie- och yrkesvägledning

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans mål ska vara att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Av läroplanen framgår också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Av Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning (SKOLFS (2013:180)) framgår att eleven under sin skoltid behöver utveckla kunskaper både om sig själv och om olika valalternativ. Eleven behöver också utveckla förmågan att väga samman personliga faktorer med valalternativen för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Förutom det behöver eleven ges möjlighet att utveckla färdigheter i att genomföra sina beslut.

Enligt rektorn finns en kommungemensam strategi, "Full rulle mot framtiden", för studie- och yrkesvägledning för elever i de yngre åldrarna som gäller för både grundskolan och grundsärskolan. Lärarna har fått information om detta, men rektorn uppger att hon är osäker på om och hur det används i grundsärskolan. Lärarna uppger i intervjun att de känner till att det finns en plan för studie- och yrkesvägledning i årskurs 1 men menar att den främst är anpassad till grundskolans elever. Enligt lärarna pratar de om yrken och besvarar eventuella frågor som eleverna kan ha kring studier och yrkesval. Någon mer samlad och systematisk vägledning kring studier och yrkesval ges inte enligt Skolinspektionens bedömning. Enligt lärarna är studie- och yrkesvägledning något som eleverna främst får tillgång till när de kommer till högstadiet.

Skolbibliotek

Enligt skollagen ska elever i grundsärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

Av tillsynen framgår att eleverna i Stålhamraskolan har bristande tillgång till skolbibliotek. På skolan finns ett skolbibliotek som vid tiden för tillsynen framstår som tämligen oordnat med böcker som ligger huller om buller på vagnar och i olika hyllor. Enligt rektorn och lärarna kan lärare och elever gå dit, men det framgår att skolbiblioteket också används till andra aktiviteter såsom schack-spel, nationella prov och musikundervisning. Lärarna uppger att de sällan går till skolans bibliotek med eleverna. Enligt lärarna har de varit i skolans bibliotek en gång detta läsår. Tidigare har de gått till kommunbiblioteket men det är enligt lärarna inte längre tillåtet. Rektorn uppger att biblioteket är ett utvecklingsområde de arbetar med.

Mot bakgrund av tillsynen bedömer Skolinspektionen att skolan på vissa områden brister i att skapa förutsättningar för elevernas lärande. Skolan har brister i den vägledning som ges till grundsärskolans elever vid Stålhamraskolan. En tydlig yrkes- och studievägledning även för de yngre eleverna kan bidra till att öka elevernas motivation för studier genom att kopplingen mellan arbetsliv och studier synliggörs. Skolan behöver därför förbättra elevernas tillgång till vägledning inför olika val och fortsatt utbildning. Eleverna har heller ingen tillgång till skolbibliotek i betydelsen en samlad och gemensam resurs av medier och information som kan användas i undervisningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten i Stålhamraskolans grundsärskola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar.

Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och kunskapskrav får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom till exempel färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål.

Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskraven. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Eleven ska enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat.

I grundsärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på grundsärskolans kunskapskrav, om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. Om en elev har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner, tillämpas grundskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, och bedömningen ska dessutom göras med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar.

Efter avslutad utbildning får elever ett intyg om sin utbildning, som kan kompletteras med ett allmänt studieomdöme där elevens möjlighet att bedriva studier beskrivs. Lärarens bedömning ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska exempelvis se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum.

Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys

sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Eva Lanteli
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Stålhamraskolan

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Stålhamraskolan

Stålhamraskolans grundsärskola ligger i anslutning till grundskolan Stålhamraskolan belägen i stadsdelen Saltskog i Södertälje kommun. Grundsärskoleverksamheten omfattar sju klasser i årskurserna 1-6 med totalt 41 elever, varav 15 läser ämnesområden i inriktningen träningsskola. Skolan leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor och en administrativ chef. Därutöver finns en ledningsgrupp bestående av skolledning, arbetslagsledare samt representanter för assistenter och fritidshemmets personal.